

ETELÄ-POHJANMAAN OHJAUSRYHMÄN TOIMINTASUUNNITELMA 2003 – 2004

Etelä-Pohjanmaan ohjausryhmässä painotetaan seutukuntayhteistyön tiivistämistä hyvinvointipalveluja suunniteltaessa ja tuotettaessa. Toimintakauden aikana kartoitetaan, mitä palveluja voidaan järjestää seutukunnallisena yhteistyönä ja miten tarvittavat palvelut käytännössä tuotetaan (ostopalvelut, vastuukuntamalli jne.). Kunnissa ja seutukunnissa on erilaisia tarpeita, jotka tulisi seutukuntakohtaisesti selvittää. Tavoitteeksi asetetaan paitsi substansseja koskevien palvelujen kehittäminen myös alueelle sopivien seutusopimusmallien työstäminen. Kansallisen sosiaalialan kehittämisohjelman ja Kansallisen terveysohjelman suosituksia pyritään tuomaan käytäntöön yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kanssa.

1. Sosiaali- ja perusturvajohtajien referenssiryhmän käynnistäminen

Käynnistetään Etelä-Pohjanmaan sosiaali- ja perusturvajohtajien referenssiryhmä. Ensimmäinen kokoontuminen järjestettiin 19.3.2003, jolloin aiheena oli Kansallinen sosiaalialan kehittämisohjelma. Työkokouksia järjestetään jatkossa kaksi kertaa vuodessa. Referenssiryhmässä vallitsevana teemana on aktiivinen palvelujärjestelmän kehittäminen ja hyvien käytäntöjen välittäminen. Seuraava kokous järjestetään 23.9.2003 klo 11.30 Seinäjoella. Aiheena on seutukuntayhteistyö ja sopimusmallit. Tarja Heinoa Stakesista kutsutaan alustamaan kokousta.

2. Sosiaali- ja perusturvajohtajien seututapaamisten jatkaminen ja tiivistäminen

SONet BOTNIA:n edustaja on kutsuttaessa läsnä sosiaali- ja perusturvajohtajien seutukuntatapaamisissa, jolloin yhteys sosiaali- ja perusturvajohtajien ja SONet BOTNIA:n välillä säilyy tiiviinä ja tiedon ja kehittämistarpeiden välittäminen puolin ja toisin on sujuvaa. Kehittämissuunnittelija sopii seutukuntatapaamisista lähemmin puheenjohtajan tai koolle kutsujan kanssa.

3. Erityisvarhaiskasvatuksen palvelujen ja kehittämistarpeiden selvittäminen SONet BOTNIA:n alueella

Erityisvarhaiskasvatuksen palvelujen ja kehittämistarpeiden selvittäminen toteutetaan kehittäjäryhmätoiminnan avulla. Vuoden 2003 tavoitteena on varhaiskasvatuksen ylimaakunnallisen kehittäjäryhmän perustaminen. Tätä silmällä pitäen Kokkolassa järjestettiin 12.3.2003 varhaiskasvattajien kehittäjäryhmää valmisteleva kokoontuminen, jossa kartoitettiin kehittämistarpeita. Ryhmän nimeämiä keskeisiä kehittämisalueita: koko päivähoitohenkilöstön kouluttaminen erityiskysymyksiin (esimerkiksi varpu-koulutuksen avulla), ammatikuntarajat ylittävien seudullisten/maakunnallisten koulutusten suunnittelu ja järjestäminen, kehittäjäryhmän luominen koulutuksen, tutkimuksen ja käytännön yhteiseksi keskusteluareenaksi alueellamme. Lisäksi korostettiin lapsen polun huomioivan työskentelykulttuurin vahvistamista.

Kehittäjäryhmään kutsutaan ensimmäisessä kokoontumisessa mukana olleita Seinäjoen, Vaasan, Kauhavan ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulun edustajia. Kehittäjäryhmää täydennetään kevään 2003 aikana sitä mukaa, kun asiasta kiinnostutaan. Tietoa kehittäjäryhmätoiminnasta kiinnostuneista välittyy mm. SONet BOTNIA:n alueellisten ohjausryhmien ja kehittämissuunnittelijoiden kautta. SONet BOTNIA:n johtoryhmä nimeää virallisen kehittäjäryhmän syksyllä 2003.

Kehittäjäryhmässä keskustellaan varhaiskasvatuksen suuntalinjauksista ja päätetään yhdessä käytännön toimenpidevalmisteluista. Näitä ideoita voidaan työstää alueellisiksi tai ylimaakunnallisiksi hankkeiksi tai valmistella alueella toimivien kuntien/seutukuntien kehittämis-toiminnan tueksi. Kehittäjäryhmän yhteyteen perustetaan tarvittaessa Pohjanmaan maakuntien alueella toimivien koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden vaikuttajaryhmä, jonka toiminnassa kehittäjäryhmän koulutusta edustavat jäsenet voivat olla mukana.

Toimintaa vuonna 2003:

Kehittäjäryhmää valmisteleva kokoontuminen Kokkolassa 12.3.2003.

Erityisvarhaiskasvatuksen asiantuntijaseminaari Seinäjoella 3.4.2003: järjestäjänä SONet BOTNIA, Länsi-Suomen lääninhallitus ja Vep-hanke.

Kehittäjäryhmän ensimmäinen kokous ma 19.5.2003 Seinäjoella. Kehittämissuunnittelija valmistelee ryhmäläisille yleiskuvauksen kehittämisryhmätoiminnasta ja kokoa keskusteluaihoita, joita ryhmä voi halutessaan kehittää edelleen ja työstää konkreettisiksi toimenpiteiksi. Valmistelutyön kehittämissuunnittelija pohjustaa varhaiskasvattajien Kokkolassa esille ottamiin kehittämistarpeisiin ja STM:n viimeisimpiin linjaussuosituksiin. Kevään kokoontumisessa on mahdollisuus suunnitella SONet BOTNIA:n varhaiskasvatuksen internet-sivustoa siten, että se palvelee sisällöltään mahdollisimman hyvin alueen toimijoita. Liisa Heinämäkeä Stakesin EriNet-projektista kutsutaan valmistelevassa kokouksessa heränneiden ajatuksen mukaisesti kehittäjäryhmään konsultoimaan erityisvarhaiskasvatuspalvelujen seutukunnallisissa kehittämiskysymyksissä.

Aihioita kehittäjäryhmätoiminnan pohjaksi:

Kehittäjäryhmää valmistelevassa tapaamisessa Stakesin Varpu-koulutusta pidettiin varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutuksessa toimivana menetelmänä. Kehittäjäryhmän toiminnan myötä on esimerkiksi mahdollista sopia Varpu-kouluttajien verkostosta, jonka avulla varhaiseen puuttumiseen kehitettyjä menetelmiä voidaan levittää työkaluiksi mahdollisimman monelle varhaiskasvattajalle.

Kutsutaan alueella toimivien koulutusorganisaatioiden yhteistyöhön siten, että kehittäjäryhmä ja koulutusorganisaatiot voivat miettiä yhdessä, miten varhaiskasvatuksen täydennyskoulutusta ja alueellista koulutusta kehitetään. Kehittäjäryhmää valmistelevassa kokoontumisessa varhaiskasvattajat korostivat, että kuntien koko henkilöstö tulisi kouluttaa kohtaamaan erityisvarhaiskasvatuksen kysymyksiä.

Suunnitellaan koko päivähoitohenkilöstöä koskevaa varhaiskasvatuksen koulutusta: koulutetaan esimerkiksi henkilöstöä huomioimaan lasten kielellistä kehitystä, tunnistamaan siinä esiintyviä viivästyksiä ja tukemaan kielellisten kehityksen edistymistä. Luodaan yhteistyötä alueella toimiviin koulutusorganisaatioihin ja lähimpiin yliopistoihin esimerkiksi harjoittelupaikkoja puheterapeuttikoulutuksessa oleville tarjoamalla.

Vuoden 2004 suunnitelmat täsmentyvät syksyllä 2003 kehittäjäryhmätoiminnan ja alueellisten ohjausryhmien linjausten myötä.

4. Lastensuojelun kehittämistoiminta

Kehittämissuunnittelija järjestää yhdessä sosiaalityöntekijöiden kanssa maakuntakohtaisia lastensuojelun työkokouksia, joihin kutsutaan alueen lastensuojelutoimijoita. Alustava työkokous järjestetään 15.5.2003 ja siinä suunnitellaan tulevia laajempia työkokouksia sekä aikataulutetaan toimintaa. Alustavaan työkokoukseen kutsutaan edustaja jokaisesta Etelä-Pohjanmaan seutukunnasta. Edustajia kutsutaan siten, että työkokouksen osallistujat tulisivat eri kokoisista kunnista. Työkokousten yhteyteen voi muodostua pienempiä ryhmiä, jotka keskittyvät tietyn teeman eteenpäin viemiseen.

Kehittämissuunnittelijoiden kokoamia kehittämistarpeita ja mahdollisia työkokousten aiheita¹:

Sijoitusprosessin kriteerit. Laituri-projektissa on kehitetty sijoitusprosessin kriteereitä, joita erityisesti kuntien sosiaalityöntekijöiden toivottaisiin kommentoivan ja edelleen kehittävän.

Työnohjaus ja seutukuntien työnohjaukselliset ryhmät.

Huostaanotto-prosessin kehittäminen ja prosessiajattelun vahvistaminen lastensuojelutyössä. Kehittämistyön taustalla voidaan soveltaa mm. Stakesin huostaanotto-projektissa kehitettyjä työmenetelmiä.

Lastensuojelun kehittämissuunnitelmat alueittain, taustalla Kansallinen sosiaalialan kehittämisohjelma.

Kuntien sopimukseen perustuvan lastensuojelun konsultaatioringin käynnistäminen.

Seutukuntiin yhteisiä kiertäviä lastensuojelutyöntekijöitä, tarpeen kartoitus.

Koulutustarvetta lastensuojelulainsäädäntöön ja viranomaisyhteistyöhön liittyen.

Perhetyön mahdollisuudet; Ruotsin malli ja Stakesin Huostaanotto-projektin ”perhetyö lastensuojelun työkalupakissa” -mallinnus.

Läheisneuvonpitäjien asiantuntemuksen seutukunnallinen hyödyntäminen sopimus-toimintaan perustuen.

SONet BOTNIA:n www-sivujen sisällön ylläpitäminen.

Teini-ikäisille suunnattujen tukimuotojen kehittäminen laitoshuollon ja kotona olemisen väliin.

¹ Lähteinä on käytetty Pohjanmaan kuntayhteenvedon (Tuula Mulju) ja Keski-Pohjanmaan kuntakyselyn (Pirjo Knif) tuloksia sekä eri työryhmien muistioita.

Nuoret ja huumeet – ennaltaehkäisy, hoito ja työmenetelmät

Kaivataan yhteistä koulutusta teemoista, jotka koskevat sekä nuorten kanssa peruspalvelujen yhteydessä työskenteleviä että erityispalvelupisteissä toimivia työntekijöitä: nuorten masennus, syömishäiriöt, lintsaminen, yliaktiiviset kouluikäiset, huumeet jne.

Työkokousten yhteydessä voidaan tiedottaa *kehittäjäryhmätoiminnasta* ja koota asiasta kiinnostuneista ryhmä, jota yksi kehittämissuunnittelija vetää. Kehittäjäryhmä kootaan yli-maakunnalliseksi ja sen ideoimaa toimintaa järjestetään ylimaakunnallisesti, maakunnallisesti ja seudullisesti. Kehittäjäryhmään kutsutaan edustajia erikokoisista kunnista, perheneuvoloista, lasten ja nuorten psykiatrioilta, A-klinikan nuorten palveluista, kuratiivisesta työstä ja lastensuojelulaitoksista.

Tällä hetkellä lastensuojelussa meneillään:

- Kuraattoreiden yhteistoiminnan tukeminen; kuraattoreille perusteilla oma intranet SONet BOTNIA:n www-sivuille.
- Yhteistyö Laituri-projektin kanssa.
- Koulutustilaisuus yhteistyössä Etappi-ry:n kanssa 27.-28.5.2003: Nuoren huumeidenkäyttäjän tunnistaminen ja kohtaaminen – vaikuttavien interventioiden suunnittelu ja toteutus.

5. Sosiaalipäivystys

Selvitysraportti sosiaalipäivystystilanteesta ja järjestämismahdollisuuksista SONet BOTNIA:n alueella

Sosiaali- ja lastensuojelupäivystyksen tarvetta kartoitetaan kihlakuntiin, terveyskeskuksiin ja keskussairaaloihin lähetettävien kyselyiden avulla. Lisäksi tehdään täydentäviä haastatteluja alueen sosiaalityöntekijöille, sosiaalijohtajille ja mahdollisesti myös hätäkeskuksen työntekijöille. Haastatteluihin osallistuminen on vapaaehtoista ja haastateltavia pyritään löytämään erityyppisistä kunnista. Haastattelut tehdään muutamana ryhmähaastatteluna. Mahdollisille palveluntuottajille (lastensuojelulaitokset, perhekodit, turvakodit) lähetetään kysely järjestämismahdollisuuksista ja -halukkuudesta. Selvityksessä esitellään myös alueella jo toimivia sosiaalipäivystysmalleja ja kokeilutoiminnan tuloksia.

Haastattelut ja kyselyt toteutetaan kevään ja kesän 2003 aikana ja esiselvitys valmistuu syyskuuhun 2003 mennessä. Selvityksen tavoitteena on kartoittaa erilaisia sosiaalipäivystyksen järjestämismahdollisuuksia ja luoda pohjaa kuntien valmistelutyön tueksi. Raportissa huomioidaan alueellisen näkökulman lisäksi valtakunnalliset linjaukset. Sosiaalipäivystysraporttia voidaan täydentää ja syventää mm. opinnäytetöin ja harjoitteluin yhteistyössä oppilaitosten kanssa.

Selvitystyön ohessa on mahdollista käynnistää pilottihanke esimerkiksi yhden kihlakunnan alueella. SONet BOTNIA tukee pilottihankkeen suunnittelussa ja käynnistysvaiheessa. Selvitystyön valmistuttua syksyllä 2003 kokoonnutaan päättämään, miten sosiaalipäivystysasiaa viedään eteenpäin.